

Телеком Србија

Предузеће за телекомуникације а.д.

Београд, Таковска бр. 2.

ДЕЛОВОДНИ БРОЈ: 490871/1

ДАТУМ: 13.11.2023

ИНТЕРНИ БРОЈ:

БРОЈ ИЗ ЛКРМ:

КАБИНЕТ ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА

Република Србија
Регулаторно тело за електронске
комуникације и поштанске услуге
Београд

БРОЈ:

1-03-3400-16/23

ДАТУМ:

14.11.2023

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

РЕГУЛАТОРНО ТЕЛО ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

ПАК 106306 11103 Београд
Палмотићева бр.2

ПРЕДМЕТ: Достављање коментара на Нацрт правилника о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација

Дана 29. септембра 2023. године Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге на званичној Интернет страници објавило је позив стручној и широкој јавности, да у оквиру јавних консултација изнесе своја мишљења у вези са Нацртом правилника о примени трошковног принципа и извештавању од стране привредног субјекта са значајном тржишном снагом у области електронских комуникација. (У даљем тексту: **Нацрт правилника**). У складу са наведеним позивом, Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. Београд (У даљем тексту: **Телеком Србија**), благовремено износи следеће коментаре:

Предлози за измене и допуне Нацрта правилника

Релевантни чланови:

Члан 2. став 1. тачка 4.

„Циљеви овог правилника су да се његовом применом, за потребе Регулатора и привредних субјеката обезбеди:

4) обавеза формирања одговарајућег интерног обрачунског система, пре свега Обрачуна трошкова и учинака (класа 9 Контног оквира), али и одговарајућих аналитичких аспеката (одвајања рачуна имовине и обавеза, односно ангажованог капитала) у **Финансијском рачуноводству**, као и обавеза усаглашавања тог система са Регулатором и његова доступност Регулатору;“

Коментар: Иза речи „у Финансијском рачуноводству“ додати текст привредног субјекта.

Члан 4. став 1. тачка 42.

„42) трошкова крива је *ratio* трошка и обима пружене услуге који приказује кретање појединачног трошка зависно од промене обима пружене услуге (узрочника трошка);“

Коментар:

Предлажемо да се употреби термин однос уместо *ratio*.

Члан 16. став 1. тачка 4.

„4) друге активности привредног субјекта са ЗТС, нпр. активности из односа са зависним друштвима, разне друге активности које нису условљене поменутиим идентификованим носиоцима трошкова и сл. чији се приходи, оперативни трошкови и расходи третирају неалоцираним на трговинске активности и поједине услуге електронских комуникација.“

Коментар:

Прецизирати које тачно „друге активности привредног субјекта са ЗТС“ могу да буду носиоци трошкова. Дато је неколико примера, „нпр. активности из односа са зависним друштвима,..“ – да ли су то све „друге активности“ које могу бити носиоци трошкова или их има још? Да ли су то све „друге активности“ или нису баш све „друге активности привредног субјекта са ЗТС“?

Члан 31. став 4.

„Применом концепта очувања финансијског капитала, у смислу овог правилника, настају капитални добици или губици због промена у ценама средстава, односно у нето трошковима замене средстава која су предмет процене на једној страни и усклађивања вредности власничког капитала на другој страни.“

Коментар:

Потребно је прецизирати методологију примене „концепта очувања финансијског капитала“.

Члан 42, став 1

„Модел дугорочних инкременталних трошкова (енгл. Long Run Incremental Cost, у даљем тексту: LRIC модел) представља модел обрачуна трошкова заснованих цена регулисаних veleпродајних услуга привредног субјекта са ЗТС (у даљем тексту: регулисане услуге) које се пружају преко јавне фиксне и јавне мобилне комуникационе мреже, и то:

1) цена терминације позива у јавној фиксној и јавној мобилној комуникационој мрежи; 2) цена veleпродајних услуга широкопојасног приступа; 3) цена veleпродајних услуга приступа инфраструктури.“

Коментар: С обзиром на будућа усклађивања са актуелним препорукама Европске комисије, у делу који се односи на регулисана тржишта, сматрамо да у Нацрту правилника треба избрисати навођење регулисаних услуга код примене LRIC модела или да се наведени чланови допуне тако да се примена различитих врста LRIC модела одређује у складу са релевантним регулисаним тржиштима.

Члан 43, став 7

„Регулатор примењује: 1) чист LRIC модел за обрачун цена терминације позива у јавној фиксној и јавној мобилној комуникационој мрежи; 2) LRIC+ модел за обрачун цена veleпродајних услуга широкопојасног приступа; 3) LRIC+ модел за обрачун цена veleпродајних услуга приступа инфраструктури.“

Коментар: С обзиром на будућа усклађивања са актуелним препорукама Европске комисије, у делу који се односи на регулисана тржишта, сматрамо да у Нацрту

правилника треба избрисати навођење регулисаних услуга код примене LRIC модела или да се наведени чланови допуне тако да се примена различитих врста LRIC модела одређује у складу са релевантним регулисаним тржиштима.

Члан 46. став 5. тачка 1)

„1) scorched earth принцип, који подразумева да се оптимално димензионирани мрежни елементи постављају на најбоље могуће локације (независно од постојеће мреже) како би се постигла мрежна покривеност целе територије, а овај принцип користи се за димензионирање фиксне и мобилне мреже за приступ и“

Коментар:

У пракси најчешће немамо идеалне локације мрежних елемената. На димензионисање мрежних елемената директно утичемо, док на локацију већи утицај имају спољни чиниоци: дозволе, сагласности. Ако рачунамо идеалне локације, то води потцењивању трошкова. Сходно наведеном потребно је редефинисати наведени члан.

Члан 48. став 1. тачка 4.

„4) разлика између укупног трошка мрежне компоненте када привредни субјект са ЗТС пружа све услуге и трошка мрежне компоненте када привредни субјект са ЗТС пружа све услуге изузев регулисане услуге даје инкрементални трошак мрежне компоненте;“

Коментар:

Ова разлика је мања разлика него да смо у оба случаја имали неидеално постављене мрежне елементе, односно постављене на начин како су постављени у реалности (претходна примедба). Дакле, инкрементални трошак срачунат на овај начин је мањи него што је у реалности. Сходно наведеном, потребно је израчунати инкременталан трошак на начин да не одступа од реалног стања ствари.

Чл. од 51. до 55.

Наведени чланови подразумевају регулаторно, финансијско извештавање од стране привредног субјекта са ЗТС по моделу текућих трошкова, уз извештај о процени вредности основних средстава, Методологију процене. Такође, оператори су клијенти годишње регулаторне ревизије коју спроводи независни ревизор ангажован од стране Регулатора што подразумева обезбеђивање увида у модел прорачуна трошкова.

Нацрт правилника предвиђа обавезу привредног субјекта са ЗТС да Регулатору достави све неопходне податке за примену LRIC модела. С тим у вези у циљу поштовања начела транспарентности и кооперативности предлажемо следеће:

Коментари:

1. Предлажемо да Регулатор омогући увид у модел који ће се примењивати за потребе прорачуна LRIC, а у складу са праксом европских регулатора,

Како. Нацрт правилника прописује примену LRIC методологије а с обзиром да исти не садржи оперативне смернице везане за прорачун трошкова по дефинисаним методологијама (HCA, CCA, LRIC), сматрамо да ће увид у модел омогућити операторима разумевање процеса алокације и начина на који су достављени подаци искоришћени, што ће, верујемо, допринети и квалитету приликом достављања података у наредном периоду.

У циљу спровођења ревизорских процедура и уверавања да је прорачун извршен у складу са релевантним подзаконским актом, тренутна пракса ревизије регулаторних финансијских извештаја подразумева увид у модел и захтева припрему оперативног упутства од стране оператора са детаљним описом процеса. Тим пре је оправдан захтев да се операторима омогући увид у LRIC модел који ће Регулатор примењивати за потребе одређивања цена, јер сам акт не садржи оперативне смернице.

Наведено је у складу са праксом европских регулатора, који су током 2019. у поступку јавних консултација у вези одређивања цене за Терминацију у мобилну (МТР) објавили модел за прорачун.

2. Предлажемо да се Нацртом правилника омогући да оператор достави резултате прорачуна top down LRIC модела,

Телеком Србија од 2008. године развија и прорачунава трошковне моделе уз константно унапређење трошковних методологија, прописаних Правилником (HCA, CCA, LRIC), као и софтверских алата и информационих система за подрушку прорачуну. С обзиром на вишегодишње богато искуство, јединствено на нашем тржишту, сматрамо да top down LRIC модел може да се користи приликом упоређивања, као додатни извор информација. Имајући у виду да се исти базира на реалним, стварним капацитетима и реализованим квантитетима, док се *bottom up LRIC* модел базира на трошковима хипотетичке мреже ефикасног оператора. Top down LRIC модел се базира на текућим трошковима који су тренутно предмет регулаторног извештавања те независне, регулаторне ревизије ангазоване од стране Регулатора.

Такође, може се предвидети обавеза или могућност екстерне ревизије по узору на члан 52. или 54. Нацрта правилника.

Регулатори неких европских земаља признају извештавање оператора по *TD LRIC* методологији.

3. Потребно је дефинисати периодичност попуњавања упитника за *LRIC*

Чланом 53. је предвиђено да захтев за попуњавање упитника доставља Регулатор и да рок за попуњавање истих не може бити краћи од 45 дана, с тим што није предвиђена периодичност предметног извештавања. Ово је важно због благовременог организовања и планирања ресурса.

Члан 57.

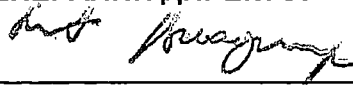
„Ако Регулатор утврди да трошковно засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од цена на упоредивим тржиштима, он може применити метод упоређивања цена за обрачун цена терминације позива у јавној фиксној и јавној мобилној комуникационој мрежи, односно метод упоређивања цена или модел текућих трошкова за обрачун цена veleprodajних услуга широкопојасног приступа и veleprodajних услуга приступа инфраструктури.“

Коментар:

Потребно је прецизирати који су критеријуми за одређивање „упоредивог тржишта“?

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР

Владимир Лучић